

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

E-ISSN: 2458-7559

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.1086>

AYRANCI, Bilge Bağcı (2017). Türkçe Öğretim Programı (2017) Temaları İçin Çukurova Bölgesi Türkülerinin Kullanılması. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 102-116.

CİLT 3, SAYI 2, KIŞ 2017, s. 102-116

TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (2017) TEMALARI İÇİN ÇUKUROVA BÖLGESİ TÜRKÜLERİNİN KULLANILMASI

Bilge Bağcı AYRANCI¹

Özet

Türkçe dersi bireyi topluma kazandırmayı, bireyi toplumun bir parçası haline getirmeyi hedefler. Türkçe dersi bu amacı ile kültürün de taşıyıcısı konumundadır. Kültürün somutlaşmış hali olan halk edebiyatı ürünleri Çukurova bölgesi içerisinde de zengin ürünleri ile dikkat çeker. 2017 Türkçe Öğretim Programı temaları bakımından Çukurova bölgesi halk edebiyatı ürünlerinden türkülerin Türkçe Eğitimi içerisinde kullanılmasına dair bilimsel önerilerde bulunmak ve alanda yapılacak diğer çalışmalar bakımından farkındalık oluşturmak bu araştırmanın amacıdır. Çalışmanın yöntemi betimsel analiz yöntemidir. Yıldırım ve Şimşek (2008) betimsel analiz yöntemini elde edilen bulguları düzenlemek ve yorumlamak olarak açıklar. Çalışma kapsamında Çukurova bölgesine ait halk edebiyatı ürünlerinden türkü örnekleri 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı temaları bakımından değerlendirilmiştir. Çukurova bölgesi halk edebiyatı ürünlerinden türkülerin 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı temaları bakımından Türkçe eğitimi için uygunluğuna dair öneriler verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Halk edebiyatı, Türkçe eğitimi, tema, program, Türkçe, kültür

THE ÇUKUROVA REGION'S FOLK SONGS USING FOR TURKISH CURRICULUM (2017) THEMES

Abstract

Turkish courses to the community, individual member into a part of the community. Turkish lessons with the aim of this is the carrier of culture. Embodiment of the culture's folk literature products rich in products in the Çukurova region draws attention with. 2017 Turkish Curriculum themes of folk songs of the Çukurova region in terms of Turkish folk literature to be used in Training scientific suggestions and further work to be done in the field create awareness in terms of this the purpose of there search. The study method descriptive analysis method. Yıldırım & Şimşek (2008) descriptive analysis method to organize and interpret the findings. Scope of the study of folk songs the Çukurova region folk literature were evaluated in terms of Turkish Lessons Curriculum themes in 2017. Çukurova region folk literature, folk songs are a product of 2017 Turkish Lesson Curriculum themes in terms of suggestions regarding the suitability for training in Turkish.

¹ Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi, bilge.ayranci@bozok.edu.tr

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 07.11.2017

Accepted/Kabul: 20.11.2017

Keywords: Folk literature, Turkish education, theme, program, Turkish culture

GİRİŞ

Türkçe dersi bireyin toplum içerisinde iletişim becerilerini kazanmış olarak var olmasını amaç edinir. Türkçe dersinin varmak istediği ana hedef bireyin duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde iletmesinin yanında algıladıklarını da doğru bir şekilde anlamlandırmasıdır. Türkçe dersi bireye yaşam boyu toplum içerisinde kullanacağı anlama ve anlatma becerileri ile onu toplumun bir parçası haline getirir. Gerek iletişim gerekse kültür boyutuyla dil, bireyi bir topluma aitlik ihtiyacı ile kuşatır. Bireyin kendisini topluma ait hissetmesinin temelinde toplumla ortak duygu ve düşünceleri paylaştığı inancı vardır. Bu inancın ürünleri ise somutlaşmış olarak halk edebiyatı ürünlerinde kendisini gösterir.

Ana dili öğretimi sadece teknik bir süreç değildir. Ana dili öğretimi kültürel ve toplumsal bağların bireye sezdirildiği bir süreçtir. Bu sürece zihinsel yönden ayırıştırma, genelleme, transfer, karşılaştırma, sentez gibi basamaklar da katılabilir. Psikolojik süreç yönünden ise bilme, algılama, hatırlama, karar verme, düşünme, akıl yürütme, problem çözme, öğrenme, hayal etme, yaratıcı ve kavramlaştırmaya dayalı dil kullanımı oluşturabilen bireyler yetiştirmeye yönelik bir süreçtir (Demir, 2010: 936).

Bu bakımdan ana dilini dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak ana dili kullanmak anlamına gelmemektedir. Hatta ana dilin kurallarını bilmek bile ana dili kullanma anlamına gelmez. Ana dili kullanımı karar verme, akıl yürütme gibi zihinsel becerilerden ayrı düşünülemez gibi kültürel ve toplumsal bağlardan da ayrı düşünülemez.

Bir dili iyi öğrenebilmek ya da öğretebilmek için, o dille ortaya konan ve o dilin konuşulduğu topluma ait kültürü yansıtan eserlerden yararlanılmalıdır. Dilin inceliklerini göstererek toplumun kültürünü yansıtan o dilde ortaya konmuş atasözü, deyim, vecize, masal, şiir, ninni, deyim vb. ürünlerdir. Dilin kurallarını sezme, kavrama, dil bilinci kazanma bu sayede daha mümkün olur (Göçer, 2009: 1045).

Ana dili bilmek ve kullanmanın kültürel bağlardan ve zihinsel öğelerden ayrı düşünülemezliği konusu ana dili eğitimi için ana dile ait eserlerin önemini de ortaya koymaktadır. Ana dile ait eserler dilin sahibi olan milletin duyusu, düşünüş ve dil zevkini de ortaya koymaktadır.

“Rıfat Ilgaz ‘dilini öğren çocuğum, türküleri, ağıtları öğren...’ derken yetişen neslin dilini öğrenmesinde mani, ninni, türkü, ağıt, atasözü, anı, öykü, şiir vb. edebî ürünlerin önemine işaret etmektedir.” (Göçer, 2010: 346).

“Edebî metinlerin incelenmesi, yeniden anlamlandırılması sonucunda doğal olarak öğrenciler kültürel değerleri de öğrenmiş olacaklardır.” (Güzel, 2006: 12).

Bu çağda kişinin yapılandırmacı bir yaklaşımla öğrendiği yani önceki bildikleri ile yeni bilgilerini şekillendirdiği kabul edilmektedir. Öğrenmelerin kalıcılığının ise öğrenme etkinliğinde ne kadar çok duyu organına hitap edildiği ile ilgili olduğuna dikkat çekilmektedir (Çangal, 2012: 10-12).

Türkülerin ritmik dil ezgisi ve müzikalitesi öğrencinin farklı duyu organlarına hitap etmeyi kolaylaştırdığından türkülerle verilen kazanımlar da öğrenci için daha kalıcı olacaktır. Türküler öğrencinin sahip olduğu kültürel öğelerden yola çıkarak kültürel mesajlar, kelimeler gibi yeni öğrenmeler kazandırdığı için de yapılandırmacı yaklaşıma uygundur.

Türkçe derslerinde türkülerle oluşturulabilecek etkinlik örnekleri olarak Çangal (2012: 14) şunları ifade eder:

- 1- Türkü dinleterek boşluk doldurtma
- 2- Koro oluşturma
- 3- Türkü ezberleme

4- Türkü ile ilgili sorular çözme

Bunlara ek olarak aşağıdaki etkinlikler de örnek olarak verilebilir:

1. Türküye yeni başlıklar bulma
2. Türküye dayalı dramalar oluşturma
3. Türkü sözlerindeki deyim ve atasözlerini bulma
4. Türkünün hikayesini araştırma
5. Türküde geçen kültürel kelimeleri işaretleme vb.

Problem Durumu

Türkçe Öğretim Programı (2017) kapsamında sunulan temalara göre kültür aktarımını sağlayacak, ders materyali olarak kullanılacak metinlerin Çukurova bölgesi halk edebiyatı içerisinde örneklerinin mevcut olup olmadığının incelenmesi.

Amaç

Halk edebiyatı ürünleri (Çukurova bölgesi) arasından seçilecek örneklerin 2017 Türkçe Öğretim Programı temaları ile ilişkilendirilmesi ve bu konudaki çalışmalara örnek olmak.

Önem

Yeni hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı temalarına ve dilin kültür aktarımı boyutuna uygun bir şekilde Türkçe eğitimi için metin seçimine örnek oluşturması çalışmanın önemini ortaya koyar.

Yöntem

Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği, tematik bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamalarını kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2008).

2017 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA TEMALAR

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı aşağıdaki temaları sunmakla birlikte “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesini de zorunlu tutar.

Temalar ve Konu Önerileri:

Erdemler

Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.

Millî Kültürümüz

Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.

Millî Mücadele ve Atatürk

15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

Birey Ve Toplum

Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.

Okuma Kültürü

Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.

İletişim

Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.

Hak Ve Özgürlükler

Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

Kişisel Gelişim

Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

Bilim Ve Teknoloji

Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

Sağlık Ve Spor

Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

Zaman Ve Mekân

Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

Duygular

Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

Doğa ve Evren

Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

Sanat

Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

Vatandaşlık

Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

Çocuk Dünyası

Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb. (MEB, 2017: 18).

BULGULAR ve YORUM

Çukurova Bölgesi Halk Edebiyatı Ürünlerinin Konuları ve 2017 Türkçe Programı Temaları ile İlişkilendirilmesi

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Duygular temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

"Elif'in uğru nakışlı

Yavru balaban bakışlı

Yayla çiçeği kokuşlu

Kokar Elif Elif deyi" (Karakaş, 2011: 326).

Yukarıdaki türkü dörtlüğünde Elif'in betimlemesi dilin estetik özellikleri kullanılarak açıklanmıştır. Bu betimlemeden yola çıkılarak duygular teması işlendiğinde öğrenci de dil sevgisi ve bilinci kazanacaktır.

"Karanfiller kokmaz imiş

Gül dikensiz bitmez imiş

İşe gücü yetmez imiş

Eli yardan ayrılanın" (Karakaş, 2011: 329)

Dörtlükte görüldüğü üzere ayrılığın vermiş olduğu acının yaşattıkları Türkçenin en duru haliyle ortaya konulmuştur. Yine insanın hissettiği ulvi duygulardan birine değinen bu dörtlük de duygular teması için kullanılabilir.

"Pencereden bakan güzel

Güzelliğin bildirirsin

Elinde lale sümbülün

Ağlayanı güldürürsün" (Karakaş, 2011: 330)

Sevinmek, mutlu olmak da duygular teması işlenirken ele alınabilecek kavramlar arasındadır. Yukarıdaki dörtlükte görüleceği üzere çiçeklerle pencerede bir yar tasviri öğrencinin gözünde bu duyguyu betimleyecektir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Doğa ve Evren temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

“Kadir mevlam seni övmüş yaratmış

Çiçekler içinde birsin menevşe

Bitersin dikenin harın içinde

Korkarım gözüme batar menevşe

Senin meskenindir kayalar sengi

Kokusu menevşe güldür irengi

Aradım cihani bulunmaz dengi

Güzel yatağında biten menevşe” (Karakaş, 2011: 338)

Metinde görüleceği üzere bir çiçek tasvir edilmiş ve bu yapılırken dilin inceliklerinden faydalanılmıştır. Türküler öğrencide dil bilinci geliştirmek ve dil sevgisini onlara kazandırmak bakımından bunun için çok önemlidir. Çiçeğin görüntüsü, kokusu betimlenmiş, adeta okuyucunun gözünde canlandırılmıştır. Öğrencide doğa ve evren sevgisi geliştirmek için metin büyük bir zenginlik içermektedir.

“Çıktım yücesinden baktım

Antakya'nın elin gördüm

İndim pazarına durdum

O dağların hürün gördüm

Göğsünde yaylanın hası

Silindi gönlümün pası

Mor sümbüllü mağarası

Dede Bel'in karın gördüm

Erciyes'e yağın karlar

Sefer ile göçen eller

Zamanında Elif derler

Bir güzelcek gelin gördüm

Sevdiğimin adı Eşe

Var benleri köşe köşe

Uğradım ordan Maraş'a

Bedestenini salın gördüm” (Karakaş, 2011: 348).

Yukarıdaki metin incelendiğinde çevre tasvirinin ayrıntılı bir şekilde yapıldığı görülecektir. Metin içeriği bakımından tasvir çalışması için bir etkinlik olarak kullanılabilmesi gibi içerisindeki dilin incelikli kullanımı bakımından da dil sevgisini kazandırma amacıyla da kullanılabilir.

“Ağ olukda da bitse bir çınar
 Bittikten sonra da istemez tımar
 Yüksekinde de yavru şahinler döner
 Uçurmaz kekliğin kuşun Göcedağ
 Bir tarafın bakar koca Kösür’e,
 Kösür de heveslenmiş Akdeniz’e Mısır’a
 Tepelerdim de geldim beyler bakman kusura
 Neden aşılmıyor başın başın Göcedağ
 Elbeylioğlu’m derde gelir fermanım
 Yazıda yabanda kaldı harmanım
 Seni çıkmaya da yoktur dermanım

Eksilmez boranın kışın Göcedağ” (Karakaş, 2011: 382).

Doğa ve Evren temasına uygun etkinlik örnekleri geliştirilebilecek yukarıdaki metinde Türkçe Eğitiminde kullanıldığı takdirde öğrenci için çevre tasvirlerinin ayrıntılı bir şekilde verildiği görülür. Öğrencinin çevresine farklı ve ayrıntılı bir bakış açısıyla bakmasını sağlamak ve öğrencinin farkında oluş seviyesini yükseltmek adına metinle ilgili etkinlik örnekleri geliştirilebilir.

“Yarın el yaylaya göçer
 Başköşede yerimiz var
 Yağın balın lafı mı olur

Kovan kovan arımız var” (Karakaş, 2011: 408).

Yayla, kovan gibi çevre ve yaşam koşullarının ele alındığı bu dörtlük de Doğa ve Evren teması için kullanılabilir. Yağ, bal gibi geçim kaynaklarının dahi dörtlükte yer aldığı görülmektedir. Dörtlük Milli Kültürümüz temasında da göçerlik ve yayla gibi kavramlar için kullanılabilir.

“Mekânımız Çukurova yöresi
 Her taraftan gelir traktör sesi
 Dört mevsim aynıdır manzara süsü

Konup göçmek olur yazımız bizim” (Karakaş, 2011: 587).

Yukarıdaki dörtlükte de 2017 Türkçe Dersi Öğretim programı temalarından Doğa ve Evren teması için kullanılabilir. Traktör sesi ifadesi ile çevrenin geçim kaynağı hakkında da bilgi veren dörtlük göçmek kavramı ile kültürümüzdeki konargöçerlik, yörüklük ifadelerine de yer vermektedir. Bu bakımdan dörtlüğün Milli Kültürümüz teması için de kullanılabilirliğini söylemek mümkündür.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Milli Kültürümüz temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

“Ayağına giymiş telli yemeni
 Aramızdan kaldıralım dümeni
 Ak topuk üstüne atlas tumanı

Dökmüş gider yaylasına bir gelin" (Karakaş, 2011:348).

Yemeni, tuman, yayla, gelin kavramlarını içeren yukarıdaki dörtlük de içerisinde geçen bu kültürel kelimeler bakımından Milli Kültürümüz teması için kullanılabilir. Yöresel kıyafetler hakkında dörtlükten yola çıkılarak öğrenciler konuşturulabilir.

"Ötme turaç ötme eşin var senin

Şahan salıp avlatacak yer değil

Vardım gördüm o yar göçmüş yurdundan

Mekân tutup eğlenecek yer değil" (Karakaş, 2011:349).

Şahan salıp avlanmak gibi kültürde yeri olan bir mefhumun işlendiği yukarıdaki dörtlük de Milli Kültürümüz teması içerisinde işlenebilir. Şahan salıp avlanmak üzerine sınıf içerisinde bir tartışma ortamı oluşturulabilir.

"Ezelinde yaylalara göçerdim

Karlı buzlu soğuk sular içerdim

Otuz iki direk çadır açardım

Şimdi baş gölgem de gaşşak oldu" (Karakaş, 2011:383).

Yaylaya göçmek kavramının bulunduğu bu türküde de kültürel öğelerimizden göçerlik ele alınmıştır. Çadır açmak da yine göçebe hayattaki yaşam şekli üzerine öğrenciye ipuçları verecektir.

"Kozanoğlu Kozanoğlu

Oğuz Türkü soyun senin

Aç göğsünü durma geri

Dadaloğlu dayın senin" (Karakaş, 2011:385).

Türk soyunun geldiği yeri Oğuz Türkü olarak belirten bu dörtlük de kahramanlık temasını içerisinde barındırdığından programdaki Milli Kültürümüz temasına uygundur.

"Ak deveyi katerlemiş gidiyor

Türkmen kızı bir ormanın içinde

Sırtında bir çocuk deve güdüyor

Türkmen kızı bir ormanın içinde" (Karakaş, 2011:412).

Kızların da sosyal hayatın içerisinde yer aldığını belirten bu dörtlükte hayvancılık gibi Türklerin geçim kaynaklarına da yer verilmiştir. Bu bakımdan Milli Kültürümüz teması için bu dörtlük de kullanılabilir bir örnektir.

"Çobanın elinde kaval

Arkasında sürü davar

Çoban davar susuz ise

Bizim evin önü pınar" (Karakaş, 2011:800).

Yukarıdaki dörtlükte ise Türklerin geçim kaynaklarından olan hayvancılıkta yaygın olarak kullanılan kavala yer verilmiştir. Pınar ifadesinin kültürdeki yerinin tartışılması amacıyla da metin ders içerisinde kullanılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda gurbet kavramının da işlendiği Birey ve Toplum temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

“Bir yiğit gurbete çıksa

Gör başına neler gelir

Sılanın lafı oldukça

Yaş gözüne dolar gelir” (Karakaş, 2011:354).

Birey ve Toplum teması içerisinde hasret, gurbet, sıla kavramlarının yukarıdaki dörtlük üzerine etkinliklerle verilmesi mümkündür.

“Adana'ya vardımıdı

Trampetler tathı öter

Küçücekten asker ettim

Oğlum goğuşunda yatar” (Karakaş, 2011:801).

Birey ve Toplum teması açısından askerlik kavramının işlendiği yukarıdaki dörtlük ele alınabilir. Aynı zamanda dörtlük de hasret teması da bulunmaktadır. Bu bakımdan Duygular teması için de uygun olduğu söylenilebilir.

“İmami sözümü yabana atma

Helal kazancına haramı katma

Vasiyetim şu üç şeyi unutma

Ezanın, bayrağın, vatanın kızım” (Karakaş, 2011:454).

Vasiyet etmek teması için kullanılacak bu bakımdan programdaki Birey ve Toplum temasına uygun düşecek yukarıdaki dörtlüğe bakıldığında dörtlükte helal-haram gibi programdaki Erdemler temasına uygun kavramların da işlendiği görülecektir. Ayrıca dörtlükte bulunan ezan, bayrak, vatan kavramlarının da programdaki Milli Kültürümüz temasının işlenmesine uygun olacağı söylenilebilir.

“Deri yannık yayar süzer ayranı

Âşık Ali'm kurban Yörük hayranı

Ne güzel döndürür elde kirmeni

Kılına kurbanım Yörük gizeli” (Karakaş, 2011:477).

Yörüklük, ayran, kirmen, yannık gibi kavramların bulunduğu bu dörtlük programdaki Birey ve Toplum teması için topluluğun yaşama şeklini ortaya koyması bakımından önemlidir. Bunun yanı sıra Milli Kültürümüz teması için de bu kavramlar üzerinde durulabilir.

“Yörüğün hasıdır Garageçili

Ertuğrul Gazi'nin soyundan bunlar

Orta Asya'dan yönü seçili

Osmanlı'nın suyundandır bunlar” (Karakaş, 2011:486).

Yörüklerden, Ertuğrul Gazi'den, Orta Asya'dan, Osmanlı'dan bahseden bu dörtlük de Birey ve Toplum teması açısından aidiyetlik kavramı için kullanılabilmesi gibi Milli Kültürümüz teması için de kullanılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Erdem temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

"Bana kara diyen güzel

Kaşların kara değil mi

İbrimibrim beliklerin

Saçların kara değil mi

Beni kara diye yerme

Mevlam yaratmış hor görme

Ala göze siyah sürme

Çekerler kara değil mi"(Karakaş, 2011:355).

Erdem teması için hor görme ve yermenin kötülüğü üzerinde durulan yukarıdaki türküler kullanılabilir.

"Düşkünlere yardım himmet eylerdi

Çalışıp yerini cennet eylerdi

Olgun insanlarla sohbet eylerdi

İsmi kaldı ehli dilin içinde

Gönül incitmedi hatır yıkmadı

Ettiği iyiliği başa kakmadı

Nesline haramdan mal bırakmadı

Olgun meyve idi dalın içinde" (Karakaş, 2011: 468).

"Beyim demesinler boşu boşuna

Yarın türlü bela gelir başına

Dalkavuklar ağı katar aşına

Tutsaklık zincirin kır da öyle gel" (Karakaş, 2011:757).

Erdem teması için araştırma kapsamında önerilen yukarıdaki metinlere bakıldığında kişinin erdemli olması için yapabileceklerinin sıralandığı ve öğütler verildiği görülecektir. Düşkünlere yardım etmek, gönül incitmemek, dalkavuklara güvenmemek bu öğütler arasında sayılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Zaman ve Mekan temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

"Anamdan doğdum da dünyaya geldim

Tuzlu tuzlu çaputlara belendim

Anamın sütünü emdim de kandım

Anamın sütüne kandırdın felek

*Beş yaşadım gidemedim işime
 On yaşadım gezer oldum başıma
 On beşinde sevda düştü peşime
 Bir kuru sevdaya yeldirdin felek
 On beşinden yirmiye yol oldu
 Otuzunda boz bulanık sel oldu
 Kırk yaşadım aklım başıma geldi
 Hayrımı şerrimi bildirdin felek”(Karakaş, 2011:355).*

Yukarıdaki türküye bakıldığında bir insanın hayat serüveninin ve bundan edindiği tecrübelerin anlatıldığı görülür. Bu bakımdan programdaki Zaman ve Mekan teması için işlenmesinin uygun olduğu söylenilebilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Çocuk Dünyası temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

“Kral Kızı:

*O nedir ki gökyüzünde eğlenir
 O nedir ki yere düşer göllenir
 O nedir ki yel değmeden sallanır
 Bunu cevabını ver Dadaloğlu*

Dadaloğlu:

*O buluttur gökyüzünde eğlenir
 O yağmurdur yere düşer göllenir
 O zelzele yel değmeden sallanır
 Bunun cevabı da bu kral kızı*

Kral Kızı:

*O nedir ki suya düşer ıslanmaz
 O nedir ki yer altında paslanmaz
 O nedir ki etin kessen seslenmez
 Bunun cevabını ver Dadaloğlu*

Dadaloğlu:

*O güneştir suya düşer ıslanmaz
 O altındır yer altında paslanmaz
 O ölüdür etin kessen seslenmez
 Bunun cevabı da bu kral kızı” (Karakaş, 2011: 370-371).*

Yukarıdaki bilmece tarzı türkülerin çocukların çağrışımlarını harekete geçireceği, onları eğlendireceği düşünülmektedir. Çocukları konuşmaya da sevk edecek bu tarz etkinlikler hazırlanabilir. Çukurova yöresine ait yukarıdaki türkü 2017 Türkçe Öğretim Programı Çocuk Dünyası teması için kullanılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Milli Mücadele ve Atatürk temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

*“Çıktım Kozan'ın dağına
Renbil attım dost bağına
Fransızdan imdat olmaz
Kaç kurtul Gâvur Dağına
Soğuk dağlar çıkamadım
Ateş bulup yakamadım
Ermeniler sardı beni
Mavzerimi sıkamadım” (Karakaş, 2011: 386).*

*“Yaşa babam oğlu yaşa
Tüfeği dayamış taşa
Ankara'da Kemal Paşa
O da seni duydum'ola” (Karakaş, 2011: 621).*

*“Sevenlerin hep yanında
Al bayrağımız salında
Koca imam şehit oldu
Allah kelamı dilinde” (Karakaş, 2011: 743).*

Şehitlik, etrafın sarılması, Kemal Paşa gibi konuların geçtiği yukarıdaki dörtlükler zamanında savaş sırasında yaşanan olayları da anlattığı için Milli Mücadele ve Atatürk teması için kullanılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Sağlık ve Spor temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

*“Çıkar ağızından dumanı
Keser dizinden dermanı
Kansere verir fermanı
Canın alır bir sigara” (Karakaş, 2011:472).*

Yukarıdaki dörtlük de sigaranın zararlarından bahsedilmiştir. Sigara içmenin doğuracağı kötü sonuçları ele alan bu dörtlük de Sağlık ve Spor teması için kullanılabilir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda İletişim temasına uygun olarak aşağıdaki Çukurova yöresine ait türküler kullanılabilir:

“Odana girdim çiftten dakılı
 Yatağına girdim elvan kokulu
 Anan yola bakar boynu bükülü
 Yolla mektubunu biricik oğlum
 İnşallah bitecek bu iki yıldır
 Yüce Allah’ım garipleri sen güldür
 Yanında tanıdık var mı ki bildir
 Mektubunu yaz da biricik oğlum”(Karakaş, 2011: 731).

Bir annenin evladına duyduğu özlem ve iletişimin önemini anlatan bu metin de programdaki iletişim teması için çeşitli etkinlikler hazırlanarak kullanılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Akkaya (2013: 179)’ya göre “Masal, efsane, türkü, bilmece, fıkra gibi kültürü yansıtan sözlü anlatım ürünlerinin dil öğretiminde kullanılması dil öğretimi kolaylaştırabilir. Çünkü dil öğretimi, dil bilgisi kurallarını öğretmek ya da basit düzeyde iletişim kurmayı sağlamak değil, hedef dili kullananların kültürünü öğretmektir.”

Karakaş (2011), sözlü gelenekte bulunan hikâyeli türküleri yazılı ortama aktararak bunları gelecek kuşaklara taşımak için Çukurova yöresinden derlenen hikâyeli türkü metinlerini; gelenek, biçim, içerik ve üslup yönlerinden incelenmiştir.

Karatay (2007: 474) Halk bilimi ürünlerinin çocukların eğitiminde ve kültürlenmelerinde önemli bir Rolü olduğunu belirterek bir takım güncellemeler ile bunların eğitim ve kültürlenme süreçlerindeki yerini alması gerektiğinden bahsetmesi bakımından bu çalışmayı destekler.

Çevirme (2004) çocukların, ilk olarak anlam evrenlerine uygun bir şekilde görsel, işitsel ve dilsel iletilerle beslenmeleri gerektiğini ifade eder. Ona göre çocuklara anlatılan, söylenen; türkü, ninni, mani, bilmece, tekerleme ve halk şarkıları, çocukların anadilinin söz varlığıyla bağ kurmalarını sağlar. Bundan hareketle dilin sözcüklerini, deyimlerini, söz kalıplarını, özdeyiş ve atasözlerini, dil musikisini çocuklara halk edebiyatı ürünlerinin kazandırdığını belirtir. Bu bakımdan bu araştırmayı destekleyen bir görüş bildirmiştir.

Açık (2010: 23) Türk toplumunun binlerce yıllık tarihsel bir süreçte meydana getirdiği halk kültürü geleneğinin geçmişi ve bugünüyle bir bütün olarak ele alınması gerektiğini belirterek bu eserlerin halkın kültür yapısını belirleyen milletin söz sanatlarındaki sembolü olduğunu ifade eder. Eserlerin Türklerin ortak duygu ve düşüncelerini dile getirmesi bakımından ve kültürün korunmasında, yaşatılmasında eğitimsel anlamda da önemli işlevi olduğunu belirtir.

Özden (2010: 176) Geçmişte yaşanmış hayatı bugüne aktarmanın Türk edebiyatının kaynağını oluşturan eserleri ve onları vücuda getirenleri öğrencilere tanıtmak, sevdirmek ve eserlerin büyüklüğünü göstermekle mümkün olacağını belirtir ve Türkçe öğretme işi ile uğraşanların en başlıca amacının bu olduğunu savunur. Bu yönüyle araştırmanın önerilerini destekler bir durum sergiler.

Araştırma sonucunda yukarıda halk edebiyatı ürünlerinin Türkçe eğitimi için kullanılması gerektiği konusundaki çalışmalara da dayanarak halk edebiyatı ürünlerinin ders materyali olarak kullanılmasına yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu, 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında Çukurova türküleri incelendiğinde temalara uygun metin örneklerinin bulunabildiği görülmüştür. Türkçe dersinin aynı zamanda kültür aktarım dersi olmasından hareketle türkülerin kültürü yüzyıllardır taşıdığı gerçeğinin göz önünde bulundurulması gerekir.

Çukurova türküleri de Türkçe Eğitimi açısından ders materyali olarak ancak ortak dil algısı kapsamında ağız özelliklerini öğrenciye sunarken dikkat ederek kullanılabilir.

ÖNERİLER

1. Çukurova yöresi türkülerinin içerisindeki deyimler ve kültürel öğeler bakımından zenginliği çalışma sırasında dikkat çekmiştir. Bu zenginlikten Türkçe eğitimi için değişik etkinlik örnekleri hazırlanarak dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde faydalanılması gerekir.
2. Yöreye özgü derleme çalışmalarının azlığı da alan yazın tarandığında ortaya çıkacaktır. Bu bakımdan derleme çalışmaları yapılması gerekmektedir.
3. 2017 Türkçe Öğretim Programı çerçevesinde Çukurova yöresi türküleri incelendiğinde programdaki temalara uygun örnekler verilebileceği görülmüştür. Bu bağlamda yöreye halk edebiyatı ürünlerinin derleme çalışmalarına ağırlık verilmesi ve Türkçe Eğitimi kapsamında eğitim materyali olarak kullanılması bir ihtiyaçtır.
4. Kültür aktarımının yanında dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin geliştirilmesi ve dil bilgisi öğretiminde halk edebiyatı ürünlerinin etkinlik temelli bir yaklaşımla bilimsel eserlerde konu konu ele alınması alana büyük katkı sağlayacaktır.
5. Kelime öğretimi, dilin kelime hazinesiyle öğrenciyi buluşturma anlamında halk edebiyatı ürünleri ile yapılan bilimsel çalışmalar eğitim içerisinde uygulamalı olarak da kullanılmalıdır.
6. Toplumun yaşayışını yansıtan halk edebiyatı ürünleri hem Türkçe hem de sosyal bilgiler gibi derslerde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmalıdır.
7. Türk Dünyası'nın ortak kültürel değerleri Türkçe derslerinde halk edebiyatı ürünlerinden yola çıkılarak vurgulanmalı ve soydaşlarla kültürel bağ gelecek nesillere aktarılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları. Millî Folklor, Yıl 25, Sayı 100, 171-181.
- Özden, M. (2010). Türkçe Kaynak Metinler Ve Türkçe Eğitimi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 167-180.
- Açık, F. (2010). Türkçe Öğretmeni Yetiştirme Programında Mevcut Alan Derslerinin Kültürel Boyutu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 15-26.
- Çevirme, H. (2004). Şiirsel Halk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuğun Dil Eğitimine Katkıları, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 7.
- Karatay, H. (2003). Dil Edinimi Ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi Ve İşlevi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Taşıyıcısı Olarak Türküler, *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, Yıl:2, Sayı:2, 9-20.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma, *TÜBAR*, Xxvii, 341,367.
- Demir, T. (2010). Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı Kapsamındaki Türkçe Dersi Kazanımlarının Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 3 (2010) 913-937.
- Göçer, A. (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri Ve Sözlük Kullanımı. *TurkishStudies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. Volume 4/4, 1026-1055.

- Güzel, A. (2006). Edebiyat Eğitiminde Amaçlar Ve Bu Amaçlara Yönelik Yöntem, Teknik Ve Örnek Uygulamalar. *Milli Eğitim*, 169, 85-106.
- Karakaş, A. (2011). *Çukurova Türkü Söyleme Geleneğinde Hikâyeli Türküler (Adana-Osmaniye)*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kolaç, E.(2009).Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç Ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi, *Millî Folklor*, 2009, Yıl 21, Sayı 82, 19-31.
- Meb. (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.